

Nyhetsbrev januari-februari År 2024

Välkomna till ett nyhetsbrev som innehåller nyheter om social hållbarhet; jämställdhet, mångfald, arbetsmiljö och inkludering.

Hör av dig om du vill att fler ska ta del av infon eller om du vill avbeställa brevet. Har du synpunkter eller önskemål, mejla gärna.

info@euroquality.se

Därför är barnafödandet i Sverige det lägsta på 20 år

Barnafödandet i Sverige är det lägsta på 20 år, enligt Statistiska centralbyrån.

Här svarar demografiforskaren Martin Kolk på vad det kan bero på.

Trots att det är fler kvinnor i Sverige så föds det inte fler barn sedan 2000.

Mellan januari och september i år föddes det 1,5 barn per kvinna.

Jämfört med 2010 då varje kvinna födde minst två barn i genomsnitt, enligt Statistiska centralbyrån (SCB).

– Vi ser det här i hela riket, säger Martin Kolk, docent i demografi vid Stockholms universitet.

Följer samma trend

Sydkorea, Japan och Italien är tre länder med mycket låga födelsetal. Och det forskarna nu ser är att nästan alla länder i världen som följer samma trend.

Varför föds det färre barn? I klippet ser du möjliga förklaringar till det.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/halland/forskare-darfor-fods-det-farre-barn-i-sverige--mqdwqj>

Fler män än kvinnor är arbetslösa

6,8% totalt 356 195 personer var inskrivna som arbetslösa i januari.

43 325 personer anmälde sig som arbetssökande.

27 948 personer fick ett arbete.

Det rådande ekonomiska läget har lett till en ökad arbetslöshet under inledningen av året, skriver Arbetsförmedlingen när man nu presenterar årets första omgång siffror över arbetslösheten.

Redovisningen bygger på Arbetsförmedlingens registeruppgifter om bland annat inskrivna arbetslösa och om nyanmälda lediga platser.

Arbetsförmedlingens arbetslöshetsstatistik redovisar olika kategorier av arbetssökande som är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Mansdominerade branscher

Nu konstaterar Arbetsförmedlingen, med både sin egen och SCB:s statistik i ryggen, att halva befolkningen drabbas mer än den andra när fler blir utan jobb.

”Särskilt drabbade är flera mansdominerade branscher, vilket gjort att antalet inskrivna arbetslösa ökat mer bland män än kvinnor”, är beskedet.

I slutet av januari var drygt 356 000 personer inskrivna arbetslösa. Det är cirka 15 000 fler än för ett år sedan, och i procent är arbetslösheten nu 6,8 procent.

Skillnaden ökar

Men det som sticker ur är att skillnaden mellan arbetslösa män och kvinnor ökar.

Under det senaste året har antalet arbetslösa kvinnor ökat med cirka 2 000.

Samtidigt har antalet arbetslösa män blivit 13 000 fler och nu är 187 000 män arbetslösa.

”Vissa mansdominerade branscher har det tufft. Ett tydligt exempel är byggbranschen som påverkats hårt när ekonomin i stort försämrades”, säger Arbetsförmedlingens analysdirektör [Eva Samakovlis](#).

”Fortsätter att öka”

Ökningen av antalet arbetslösa utgörs främst av män födda i Sverige.

”Tyvärr bedömer vi att arbetslösheten fortsätter att öka under 2024 för att därefter minska när ekonomin förstärks”, menar Eva Samakovlis.

7,8 procent av ungdomarna i åldern 18-24 år var inskrivna som arbetslösa i slutet av januari, att jämföra med 7,3 procent för ett år sedan.

www.arbetsformedlingen.se

<https://www.dagensps.se/privatekonomi/jobb-karriar/arbetsformedlingen-nu-blir-mannen-arbetslosa/>

Rekryterare föredrar män framför kvinnor

Rekryterare föredrar män framför kvinnor när de letar kandidater till topproller. Det visar en ny rapport från stiftelsen Allbright.

– Vid första anblick är det inte uppenbart hur mycket makt de har, säger vd:n Amanda Lundeteg.

Få har idag insyn i hur chefsrekrytering går till i Sverige. Rekryterare inom Executive Search håller hårt i sina hemligheter, och är ovilliga att avslöja statistik och nätverk. Stiftelsen Allbright har nu granskat de mest inflytelserika rekryteringsfirmorna. Rapporten visar att med nuvarande rekryteringstakt kommer Sverige inte nå jämställda ledningsgrupper. Och din ålder, bakgrund och var du bor i landet kan mycket väl påverka om du landar drömjobbet eller ej.

– Senaste tiden har Sverige förlorat flera kvinnor på vd-posterna och vi är nu nere på strax under 10 procent i storbolagen. Det är inget konstigt i sig att kvinnor väljer att lämna sina vd-uppdrag efter en lång tid vid rodret, utan problemet är att rekryteringsbolagen misslyckas fatalt med att tillsätta nya vd-kvinnor, säger Amanda Lundeteg, vd Allbright.

Rekryteringsfirmorna är sämre på att tillsätta kvinnor på vd-posterna jämfört med bolagen själva. När rekryterarna är involverade går endast 13 procent av uppdragen till kvinnor, jämfört med den interna rekryteringen av kvinnor som ligger på 25 procent. När stiftelsen ser bortom vd-posterna och studerar ledningsgrupperna i stort ligger rekryteringsfirmornas siffra på 35 procent – en siffra som innebär att Sverige aldrig kommer nå jämställda ledningar.

Mångfald kopplat till utländsk bakgrund och etnicitet är lågt på agendan

När det gäller mångfald kopplat till etnicitet är inte ens ambitionerna på plats. Endast 12 procent av chefsrekryterarna har målsättningar inom området. Få har metoder eller processer på plats för att minska risken för diskriminering mot icke-vita kandidater.

– Att det saknas målsättningar och processer för att minska diskriminering inom rekryteringen kan förklara varför det är så få icke-vita på maktpositioner i Sverige. Rekryteringen riskerar att bli en stoppkloss för alla de som inte passar in i normen, säger Amanda Lundeteg.

Storstadsbaserade nätverk – kandidater ute i landet inte på kartan

Många av Sveriges största och mest vinstdrivande bolag är inte baserade i storstäderna. Trots det finns få chefsrekryterare ute i landet. Av de 10 undersökta firmorna är 8 av 10 baserade i Stockholm, resterande har även kontor i Göteborg och Malmö.

– Det här märks när vi pratar med bolag ute i landet. Många vittnar om att det är svårt att få hjälp att hitta kandidater vilket också syns i våra siffror. Bara 27 procent av de externa chefsrekryteringarna utanför storstäderna går till kvinnor.

Chefsrekryterare varnar för åldersdiskriminering

En utmaning som ofta uppmärksammas av chefsrekryterare är åldersfördomar. Det är svårare att sälja in en äldre kandidat, även om den har de rätta kvalifikationerna.

Enligt Allbrights granskning slår åldersdiskrimineringen något hårdare mot de som riskerar dubbelbestraffning, exempelvis kvinnor. 4 procent av de kvinnor som rekryterats externt till svenska börsbolags ledningsgrupper de senaste två åren är över 60 år, att jämföra med 10 procent av männen.

I Tyskland är jämställda rekryteringar mer av en självklarhet

Samtidigt som Sverige ser ut att nå sin gräns för hur många kvinnor som kan rekryteras, har andra länder fått förnyad fart. Allbrights tyska systemstiftelse kan visa att 46 procent av de externa rekryteringarna bland tyska storbolag det senaste året har gått till kvinnor. Det innebär att jämställda ledningsgrupper finns inom räckhåll för de tyska bolagen.

– Trenden har funnits några år: Sverige står och stampar medan andra länder kör om. Nu kan vi också se den trenden inom rekrytering. Att tyska chefsrekryterare snittar på nära hälften kvinnor visar att det är fullt möjligt även i Sverige, säger Amanda Lundeteg.

Framtidens ledare behöver ha större bredd i sin kompetens. Kompetens och erfarenhet borde slå högst när det gäller att få en ledarroll, men så är alltså inte alltid fallet. Toppjobben blir sällan utannonserade, istället är det de tilltänkta kandidaterna för rollen som blir tillfrågade av chefsrekryterare. Att ha rätt nätverk är därför avgörande för karriären.

Rapporten av stiftelsen Allbright visar att rekryterarnas tillvägagångssätt och snabba processer kan stänga många ute – och att bolagen därmed riskerar att gå miste om värdefull kompetens.

<https://www.allbright.se/nyheter/rapport-rekryteringsbolagen-naringslivets-grindvakter>

VD:ar och ojämställdhet

Listan över kvinnliga vd:ar på Stockholmsbörsen är beklämmande kort. Inte ens vart tionde storbolag har en kvinna som högsta chef efter flera tunga avhopp de senaste åren. Det senaste exemplet är Helena Helmersson som lämnade vd-jobbet i klädjätten H&M.

<https://www.di.se/ledare/machokulturen-i-toppen-skrammer-bort-kvinnor/>

Invandrarna med utomeuropeisk bakgrund lever längre än majoritetssvenskarna

SvD:s Fredrik Mellgren rapporterar om att de utomeuropeiska invandrarna lever längre än både de infödda majoritetssvenskarna och de nordiska och europeiska invandrarna då det antas att de är selekterade "överlevare".

Detta gäller särskilt iranierna och kineserna och en del andra utomeuropeiska invandrargrupper.

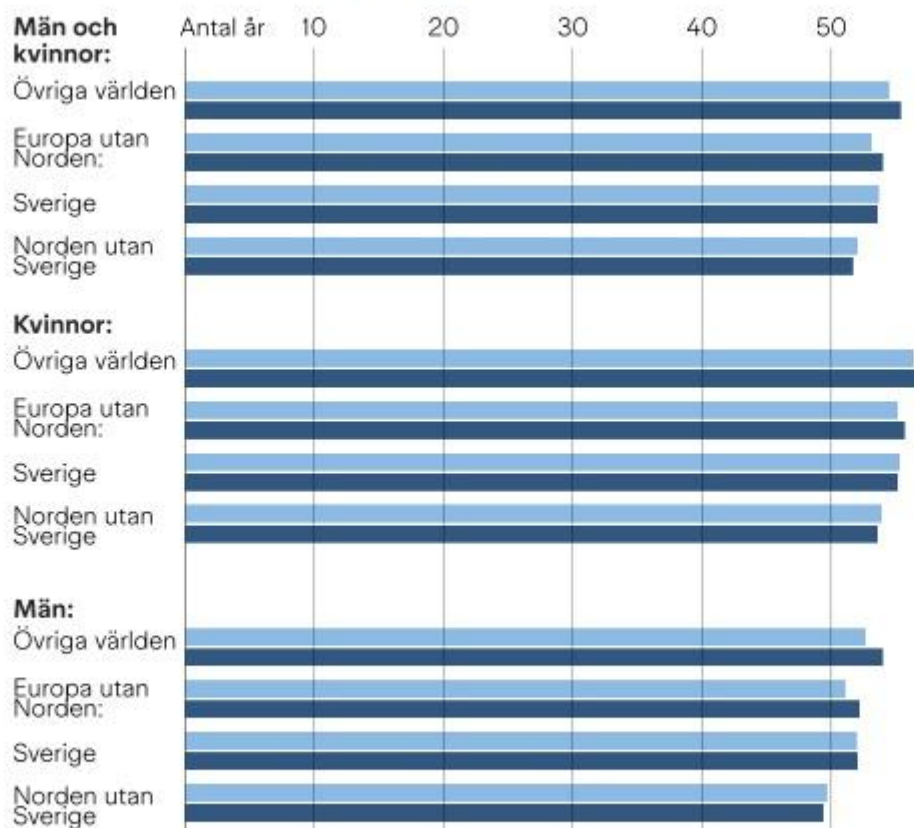
Samtidigt kommer inte deras barn andragenerationarna att göra det utan tvärtom kommer de att dö tidigare än majoritetssvenskarna.

Det är då redan så att överdödligheten är högre inom denna grupp än bland majoritetsinvånarna. Detta har bl a att göra med att medan de utomeuropeiska invandrarna fortsätter att äta "sin" mat så tenderar andragenerationarna att i huvudsak äta svensk mat vilket gör att de drabbas av övervikt med vidhängande hjärt- och kärlsjukdomar.

Därtill drabbas andragenerationarna av en högre förekomst av psykisk ohälsa jämfört med majoritetsinvånarna och många andragenerationare anammar dessutom en destruktiv livsstil och dör av bl a olyckor, överdoser, alkoholförgiftning, självmord, skjutningar och sprängningar.

Återstående medellivslängd vid 30 års ålder

Fördelat på födelseland ■ 2021 ■ 2022

Återstående medellivslängd vid 30 års ålder är inte en prognos utan är baserat på hur många och vid vilken ålder som de faktiskt dött det aktuella året.

KÄLLA SCB, BEARBETAT AV FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN.

<https://www.svd.se/a/JQz4Vb/healthy-migrant-paradox-invandrare-lever-langre-an-svenskfodda>

Internationellt sett ligger Sverige bra till med en förväntad medellivslängd på nästan 85 år för kvinnor och drygt 81 år för män. Det ger Sverige en plats bland de tio länder där befolkningen lever som längst.

Mindre känt är att invandringen bidrar till att siffrorna är så höga i Sverige.

– Det stämmer inte att invandrare från länder utanför Europa kommer hit med dålig hälsa och sedan tynger ner den svenska sjukvården. Tvärtom är det de starkaste med minst sjuklighet och de som lever mest hälsosamt som utvandrar till Sverige och andra länder. Det är nästan bara de som klarar att ta sig till ett annat land, medan de svagaste blir kvar, säger Siddartha Aradhya.

Han är docent i sociologi på Stockholms universitet och forskar om ojämlikhet i hälsa hos första och andra generationens immigranter.

Siddartha Aradhya pekar på att fenomenet, "Healthy migrant paradox", är väletablerat i forskningsstudier över hela världen. Det beskriver att invandrare generellt har en bättre hälsa än invånare i det nya landet, trots att de kommer från fattigare förhållanden – och även kommer att få en socioekonomiskt lägre status i det land de utvandrar till.

– Det klaraste exemplet är en studie på mexikanska immigranter som försökte ta sig in i USA för några år sedan. De som lyckades behövde simma över en flod och gå en längre sträcka i öknen. Det var bara de friskaste som klarade det, de andra blev kvar. Den här selektionen finns även för dem som kommer som båtflyktingar över Medelhavet, säger han och tillägger:

– Fenomenet går igen i många länder i Europa och Nordamerika, att många utrikesfödda grupper från både Asien, Latinamerika och Afrika har lägre dödlighet och längre medellivslängd än den inhemska befolkningen.

(...)

Mönstret gäller både könen, men är tydligast bland män. Där är skillnaden 4,5 år mellan invandrare från länder utanför Europa och Norden där inga svenskfödda ingår. Det förklaras delvis av att både finska och danska män haft med sig en livsstil där de röker och dricker mer än svenskfödda.

– Levnadsvanor som man tar med sig har viss betydelse. Där vet vi att män dricker mindre från länder utanför Europa och att kvinnor röker mindre. Men huvudförklaringen är att det finns en överrepresentation av friska personer med god hälsa som invandrat till Sverige. Det är inte de svagaste och sjukaste som flyr eller kommer hit för att arbeta. Ju längre flytt du behöver göra desto bättre hälsa krävs det, säger Karin Engström, utredare på Folkhälsomyndigheten.

(...)

Samtidigt är det väl dokumenterat i flera både svenska och internationella studier att det bara är första generationens invandrare som är friskare och lever längre än inrikes födda. Andra generationens invandrare som är födda i det nya hemlandet har däremot sämre hälsa.

– Många som är födda i Sverige med utländsk bakgrund får en klart försämrad hälsa. Inte minst drabbas de av psykisk ohälsa, säger Siddartha Aradhya.

– I amerikansk forskning konstateras att diskriminering spelar stor roll. I Sverige kan vi se att integrationen fungerar dåligt, många tar till sig en dålig livsstil och deras liv påverkas av en låg socioekonomisk status.

<https://tobiashubINETTE.wordpress.com/2024/02/01/invandrarna-med-utomeuropeisk-bakgrund-lever-langre-an-majoritetssvenskarna-medan-deras-barn-andragenerationarna-omvant-lever-kortare-an-desamma/>

Ungdomsbarometern 2024

Ökad ekonomisk stress och minskat politiskt intresse: Unga prioriterar om och fokuserar inåt

I en orolig värld prioriterar ungdomar dagliga orosmoment och trygghet över långsiktiga samhällsfrågor. Vänner, familj och den egna ekonomin blir i stället viktigare. Det politiska engagemanget minskar samtidigt som andelen som anser att de har små eller inga möjligheter att påverka i samhället ökar. Fler än hälften (56 procent) tror inte att politikerna kan lösa samhällsproblemen och tron på demokrati minskar. Det visar Ungdomsbarometerens Generationsrapport 2024 som är baserad på intervjuer med 15 000 ungdomar i åldern 15-24 år.

– Det är viktigt att komma ihåg att det här visar en nulägesbild över ungdomar i Sverige. Vi befinner oss i en orolig omvärld vilket gör att fokus för många unga hamnar närmre sig själv. De stora samhällsfrågorna får vänta och i stället engagerar sig unga i saker som skapar trygghet och säkrar nuet. Det kan handla om prioriteringar kring sin privatekonomi, utbildning, karriär eller sina vänner, säger Ulrik Hoffman, vd på Ungdomsbarometern.

Andelen unga som är intresserade av samhällspolitik har minskat från 50 procent 2018 till 38 procent 2023. Denna trend syns även i en bristande tilltro till politikernas förmåga att hantera de utmaningar som samhället står inför. Även om de allra flesta unga håller med om att demokrati är det bästa styrelseskicket anger 13 procent att de tar helt eller delvis avstånd från påståendet "Demokrati är i alla lägen det bästa systemet för att styra ett samhälle". En femtedel av unga killar tar avstånd från påståendet.

Minskat intresse för jämställdhet och klimatfrågor

De som identifierar sig som antirasist, feminist och miljövän minskar med femton, sju respektive sex procentenheter jämfört med 2019. Bland tjejerna har andelen som uppger jämställdhet som en av de viktigaste samhällsfrågorna minskat från 64 procent 2021 till 46 procent 2023. När ungdomar tvingas välja en fråga så är det ändå klimat och miljöfrågor som de anser vara viktigast även om den minskat. De som tycker att Miljö och klimat är en av de viktigaste frågorna har minskat med 14 procentenheter (från 48 procent till 34 procent) sedan 2021.

– Unga är idag väl medvetna om vilka utmaningar som finns globalt och i svenska samhället. Att intresset för politik, tron på demokrati och politikernas förmåga att hantera problem sjunker är allvarligt, men kan också vända tillbaka snabbt om samhället förändras i en positiv riktning, säger Ulrik Hoffman på Ungdomsbarometern

Färre upplever livet som tryggt och fler stressar över ekonomin

Andelen unga som uppfattar livet som tryggt ligger på 58 procent jämfört med 71 procent 2019. När fokus skiftar från de stora frågorna till de mer vardagsnära är det tydligt att familj, vänner och ekonomi är i centrum. Kompisarna är det som är viktigast för unga idag och sex av tio uppfattar livet som rikt på vänner. Även familjen är viktig och tre av fyra unga upplever att de står ganska eller väldigt nära sina föräldrar.

– Unga idag är mer familjetillvända än tidigare ungdomsgenerationer. De är generellt mer trygghetssökande vilket innebär att de i större utsträckning söker sig till personer och platser där de känner sig trygga. Något som vi ser blivit än viktigare i årets undersökning, säger Jessica Åkerström, analyschef på Ungdomsbarometern.

Ekonomi är ett annat område som blivit viktigare i en orolig omvärld.

Samtidigt är det ett stressmoment för många. Fler än 6 av 10 säger att de stressar över sin ekonomi minst en gång i veckan. Ekonomi är sådant område och fler än hälften anger att tjäna pengar är det viktigaste för dem just nu. Materialismens återkomst som började synas i förra årets rapport är en etablerad trend bland unga.

– Det finns två aspekter när det kommer till ekonomi. Det ena är lågkonjunkturen som gör att många känner sig tvungna att agera mer ekonomiskt medvetet. Det andra är en statusaspekt där fler unga vill uppfattas som framgångsrika, självständiga och rika. Och i sociala medier syns flera trender som handlar om att visa upp ett framgångsrikt yttre, säger Jessica Åkerström.

Hälsa fortsatt starkt ideal och fler vill vara livsnjutare

Den här generationen, även kallad Generation Z, är känd för sitt starka intresse för träning, kost och hälsa, där ett hälsosamt ideal och medveten livsstil prioriteras. Bland unga är träningsmänniska det vanligaste begreppet man använder för att beskriva sig själv och många försöker nu att fokusera mycket på träningen. Trots detta intresse visar generationen samtidigt höga ohälsotal, främst inom psykisk ohälsa, bland annat på grund av pressen att uppnå ideal kopplat till hälsa och träning. Nästan 3 av 4 (74 procent) stressar flera gånger i veckan över krav som de ställer på sig själva.

I kombination med att många unga just nu också oroar sig för hälsoideal, den egna ekonomi och framtiden inser flera att det är dags att ge sig själv utrymme för att njuta av livet. I årets mätning är det fler än någonsin tidigare som väljer att identifiera sig med begreppet livsnjutare.

– Fenomenet kring träningsmänniska och livsnjutare handlar återigen om att unga just nu fokuserar på det som ligger nära och som man själv kan påverka. Det är två områden där man kan ta kontroll och göra något åt. Träna och njuta av livet kan man göra på många olika sätt även när man har det tufft ekonomiskt. Om de njuter så mycket av livet är svårt att uttala sig om men däremot är det tydligt att det är en strävan många unga har just nu, säger Jessica Åkerström på Ungdomsbarometern.

<https://www.ungdomsbarometern.se/rapportslapp-generationsrapporten-2024/>

Ny rapport från Socialstyrelsen: Våld mot barn och kvinnor

Många barn och kvinnor drabbas av våld trots att det kunde ha förhindrats, enligt en ny rapport från Socialstyrelsen. I de flesta fall har de som drabbats haft kontakt med myndigheter innan de utsatts för våldet.

– Samhällsaktörerna hade kunnat minska risken för brotten, säger Moa Mannheimer, utredare vid Socialstyrelsen.

Våld mot barn

Barns våldsutsatthet är ett stort samhällsproblem. Förutom att själva våldsutsattheten leder till lidande i sig, leder våldsutsattheten också till fysisk och psykisk ohälsa bland barn. Därför är det viktigt att barn som är utsatta för våld får det skydd och stöd som de behöver.

Resultaten i en nationell kartläggning, genomförd 2022 i årskurs 9, visar att vuxnas våld mot barn i Sverige inte har minskat jämfört med den senaste kartläggningen 2016. Vissa former av våld, såsom försummelse och psykiskt våld av en förälder, har till och med ökat. Dessutom visar resultaten brister gällande bemötande och tillgång till stöd för de barn som berättar om våld.

En specifik form av våld mot barn är hedersrelaterat våld och förtryck.

Arenor där barn blir våldsutsatta

Barn kan bli utsatta för våld på många olika arenor och av olika förövare. Att bli utsatt av en vuxen i familjen är vanligast. De barn som far mest illa är multiutsatta barn, det vill säga barn som utsätts för flera former av våld till exempel av förälder, i skolan och digitalt. Våld förekommer även mellan unga i deras nära relationer.

Med våld mot barn avses alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försummelse, misshandel eller utnyttjande samt sexuella övergrepp mot barn. Det enligt FN:s barnrättskommittés definition. Kommittén understryker att både vuxna och barn kan vara våldsutövare.

Barn som vittnen till våld i nära relationer

En typ av våldsutsatthet hos barn är att barn blir vittnen till våld i nära relationer. Barn som har upplevt våld i familjen måste uppmärksammas för att kunna få det skydd och stöd de behöver.

Våldsutsattheten upptäcks för sällan

Flera studier har visat att många barn som är våldsutsatta aldrig berättar det för en vuxen. Därför får de inte den hjälp och det stöd som de behöver. Detta beror både på att våldsutsatta barn kan ha svårt att berätta och att de sällan får frågan eller gehör. Ett våldsutsatt barn kan till exempel själv bedöma det för farligt att berätta för någon utomstående eller vara rädd att vuxna inte kommer tro på vad hen säger.

Studier har också visat att vuxna för sällan ställer frågor om våld mot barnet. Det förekommer även om det finns misstankar, eller till och med kunskap, om våld i hemmet.

Viktigt att fråga om våldsutsatthet

För att våldsutsatta barn ska få den hjälp och det skydd som de behöver är det viktigt att fråga om barnets erfarenheter av våld, lyssna lugnt på svaren som barnet ger och visa att man tror på det som barnet berättar. Om det finns misstanke om att ett barn far illa, till exempel genom att vara våldsutsatt, har flera yrkesgrupper inom bland annat socialtjänst och hälso- och sjukvård en skyldighet att genast göra en anmälan om oro.

Anmälan till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa

Kunskapsstöd – Att samtala med barn

Kunskapsstödet riktar sig till alla som möter och har samtal med barn inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och tandvård. Stödet är generellt och grundläggande för att kunna vara relevant för i stort sett alla typer av samtal.

Till kunskapsstödet hör bilagan Att samtala med barn – om sexuella övergrepp och människohandel.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/vald-mot-barn/>

kvinnor lyckades bättre än män på börsen under 2023

Kvinnorna lyckades bättre än männen på aktiebörsen i fjol. Deras aktieportfölj steg med i snitt 15 procent i värde medan männen bara lyckades lyfta portföljens värde med 10 procent, enligt statistik från Euroclear Sweden.

Det är första gången sedan 2016, då mätningarna började, som kvinnorna slog männen på börsen.

Kvinnorna har klart större andel av sitt sparande bland börsens storbolag. H&M var det bolag som hade störst andel kvinnliga ägare vid utgången av 2023.

Statistiken visar också att fler kvinnor än män blev nya aktieägare i fjol. Men det är fortfarande fler män än kvinnor som äger aktier.

Källa: TT

<https://www.borskollen.se/nyheter/27/kvinnor-battre-an-man-pa-borsen-2023>

Misstänkta sexbrott anmäls inte – Försvarmakten väljer det ”fegare alternativet”

DN har granskat sexuella övergrepp inom Försvarmakten som kan vara brottsliga. Redan innan DN:s publicering väljer militärpolischefen att polisanmäla flera av fallen.

Kvinna efter kvinna larmade om misstänkta sexualbrott.

Men Försvarmakten polisanmälde inte.

DN:s granskning får militärpolisens chef att agera – och göra en massanmälan.

Försvarmakten kallar trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier för ”ovälkommet beteende”. Problemen hanteras inom myndigheten.

Men även misstänkta sexualbrott utreds internt, i stället för att polisanmälas.

Det visar DN:s granskning.

DN har granskat alla ärenden där män har utsatt kvinnliga kolleger för olika sexuella övergrepp och som har avgjorts i Försvarmaktens personalansvarsnämnd, FPAN, de senaste fem åren.

Granskningen visar att majoriteten av fallen kan vara brott: sexuellt ofredande eller ofredande. Ändå finns det inget i FPAN:s utredningar som visar att de polisanmäldes, något som brukar framgå. DN har även talat med hälften av de utsatta kvinnorna som bekräftar att deras ärenden aldrig polisanmäldes.

I stället avgjordes fallen av FPAN där påföljderna ofta är milda. De utpekade männen fick några dagars löneavdrag.

”Det är i princip straffritt att tafsa på en kvinna på jobbet”

Granskningen omfattar 21 fall där alla utom två har avgjorts internt.

Männen slapp därför en straffrättslig prövning som hade kunnat leda till rättegång, fällande dom och en notering i polisens belastningsregister. De behövde inte betala skadestånd till sina offer, inte heller genomgå någon ny säkerhetsprövning vilket är något som kan leda till att man omplaceras eller mister jobbet.

– Det innebär alltså att det i princip är straffritt att tafsa på en kvinna på jobbet, jämfört med om du skulle göra samma sak mot någon på krogen och bli polisanmäld, säger en av DN:s centralt placerade källor med insyn i hur sådana här ärenden hanteras inom Försvarsmakten.

I samband med uppropet metoo år 2017 beskrev över 1 700 kvinnor kränkningar inom Försvarsmakten. Överbefälhavare Micael Bydén sade då att han var förbannad och besviken över att Försvarsmakten inte hade kommit till rätta med detta. Nu kan DN visa att problemen fortsätter – och att händelser som kan vara brottsliga inte polisanmäls. Foto: Thomas Karlsson

Ett fall rör en manlig instruktör som tafsade på en värnpliktig kvinna upprepade gånger i över ett halvår. Till exempel nöp han henne i låret när de åkte bil, tog henne på bröstet när de var ensamma och försökte dra ner henne i en säng. Trots att hon gång på gång sade ifrån slutade han inte.

Fallet togs upp av FPAN år 2022. I internutredningen framkom att mannen erkände, att det rörde sig om sexuellt ofredande som kunde vara brottsligt och att den drabbade kvinnan inte var emot om Försvarsmakten lämnade över fallet till åklagare.

Men det gjordes aldrig.

DN har tagit del av interna mejlkonversationer från när utredningen mot mannen fortfarande pågick. Där skrev ett rättsbefäl att han övervägde åtalsanmälan, men att han ändrat sig efter att ha läst på hur Försvarsmakten brukar hantera liknande fall.

Rättsbefälet skrev därför: "Ett lite (fegare) alternativ är att skicka det till FPAN med löneavdrag som förslag".

Så blev det och den utpekade mannen fick sju dagars löneavdrag. Mannens förbandschef sade också till FPAN att förtroendet inte hade skadats och mannen jobbar kvar inom Försvarsmakten.

Det här är inte det enda exemplet.

"Du kan fortsätta och betala dig ur det. Som en parkeringsbot"

En annan man gick med en kvinna in på toaletten, tjatade att han ville ha sex med henne, blottade sig och bad henne upprepade gånger att tillfredsställa honom, enligt kvinnans vittnesmål i internutredningen. Mannen uppgav att han inte mindes allt på grund av att han varit berusad, men att han litar på kvinnans redogörelse och "då måste det hänt". Han fick sju dagars löneavdrag.

Ytterligare ett fall gäller en man som flera gånger tog på en betydligt yngre kvinnas kropp och som på en fest tryckte upp henne mot en vägg och försökte

kyssa henne. I internutredningen berättade kvinnan att hon lyckades ta sig loss och springa iväg i panik. Mannen fick tre dagars löneavdrag.

DN:s granskning visar också att överordnade chefer uppger att förtroendet inte har skadats trots att internutredningen visat att de utpekade männen bröt mot värdegrunden, att Försvarsmakten säger sig ha nolltolerans, och att flera av männen erkände.

DN har talat med nio kvinnor där alla utom en berättar anonymt av rädsla för att det annars ska påverka deras karriärmöjligheter. Deras ärenden utreddes av FPAN och männen fick några dagars löneavdrag, från tre till tio dagar.

En kvinna beskriver hur besviken hon blev på påföljden.

– Budskapet blir att det han gjorde inte var så farligt. Du kan fortsätta och betala dig ur det. Som en parkeringsbot, säger hon till DN.

Kvinnorna berättar att frågan om att polisanmäla aldrig togs upp eller lades på dem själva, trots att de utsattes av kolleger på arbetstid på sin arbetsplats.

Flera av männen jobbar kvar, trots att deras beteende beskrivs som notoriskt och i vissa fall har pågått i flera år.

I stället är det offren, kvinnorna, som har känt sig tvingade att anpassa sin vardag för att undkomma, som känt sig utpekade på kaserngården, och som i värsta fall slutat på sitt jobb.

Fakta.Fler fall

- Alla fall når inte Försvarsmaktens ansvarsnämnd, FPAN. Det visar en intern rapport från 2019 som DN tagit del av. Där uppgav 43 personer att de utsatts för sexuella trakasserier eller övergrepp. Året innan var siffran 71.

- Även helt andra händelser som kan vara misstänkta brott avgörs internt. I november 2023 framkom att soldater på Göta Trängregemente, T2 i Skövde, lyssnade på nazistisk musik, gjorde Hitlerhälsning och kränkte kollegor.

Samtliga jobbar kvar och ingen åtalsanmälan gjordes då det rörde sig om "ungdomlig dumhet", enligt regementschefen.

Bara två fall i DN:s granskning fick en straffrättslig prövning. En man anklagades för att ha ofredat flera kvinnor sexuellt och misstänktes även för att ha misshandlat en kollega. Han friades i domstol, men avskedades från Försvarsmakten.

En annan man ofredade en kvinnlig kollega sexuellt på en utlandsmission och dömdes för sexuellt ofredande. Mannen jobbar kvar inom Försvarsmakten. Om det finns andra ärenden som har polisanmälts utan att ha hamnat hos FPAN, har DN inte kunnat få svar på.

<https://www.dn.se/sverige/misstankta-sexbrott-anmals-inte-forsvarsmakten-valjer-det-fegare-alternativet/>

TIPS

1. Friskfaktorlabbet

Friskfaktorlabbet är chefens och skyddsombudets verktyg för att jobba med friskfaktorer i arbetsgruppen.

<https://friskfaktorlabbet.suntarbetsliv.se/>

2. Bok

"Inte så svartvitt. En historia om ras från vit överhöghet till identitetspolitik", Kenan Malik, Daidalos, 2024.

Domar

Den senaste tiden har det kommit flera domar som aktualiserar förhållandet mellan **arbetsgivarens arbetsledningsrätt och mänskliga rättigheter** av olika

slag. I AD 2023 nr 71 ställdes skyddet mot diskriminering på grund av religion mot arbetsgivarens önskan att ha en neutralitetspolicy som innefattande slöjförbud. Ett annat exempel är AD 2023 nr 75 där Arbetsdomstolen tog ställning till hur intresset av skydd för den personliga integriteten förhåller sig till vaccinationskrav. Även i EU-domstolen frågor om neutralitetspolicyer och religionsfrihet nyligen aktualiserats (C-148/22 Commune d'Ans).

Domarna väcker många frågor ur såväl arbetsrättsligt som EU-rättsligt och ett bredare offentligrättsligt perspektiv. Lever den svenska arbetsrätten upp till Sveriges internationella åtaganden, hur förhåller sig arbetsledningsrätten till diskrimineringslagstiftningen och var går religionsfrihetens gränser?

AD 2023 nr 71 Inte diskriminerande att förbjuda muslimsk huvudduk

Arbetsdomstolen har funnit att en s.k. neutralitetspolicy, som har inneburit förbud för en trygghetsvärd i tunnelbanan att bära muslimsk huvudduk, inte har stått i strid med förbudet mot diskriminering på grund av kön och religion

AD 2023 nr 75 rätt att skicka hem vaccinationsvägrande undersköterskor

Ett vårdbolag införde en vaccinationspolicy som innebar ett krav på vaccination mot covid-19 för personal som arbetade med vården av patienter i bolagets geriatriska verksamhet. Arbetsdomstolen har funnit att bolaget haft rätt att med stöd av arbetsledningsrätten fatta beslut om en sådan vaccinationspolicy. Som en följd av detta har de arbetstagare som inte vaccinerat sig i enlighet med vaccinationspolicyn inte ansetts stå till arbetsgivarens förfogande och har därmed inte haft rätt till lön.

C-518-22 Funktionshindrades behov motiverar åldersdiskriminering

En direkt åldersdiskriminering kan vara tillåten om den motiveras av funktionshindrades behov. det fastslog EU domstolen i ett mål rörande en funktionshindrad brukares önskemål om att ha en personlig assistent i sin egen ålder.

C-148/22 Commune d'Ans

”Begäran om förhandsavgörande – Socialpolitik – Direktiv 2000/78/EG – Inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet – Förbud mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse – Offentlig sektor – Ett offentligt organs arbetsplatsföreskrifter enligt vilka det är förbjudet att synligt bära symboler för filosofiska eller religiösa övertygelser på arbetsplatsen – Muslimska huvudduk – Krav på neutralitet i kontakten med allmänhet, ledning och kollegor.

Hälsningar från Ann-Katrine Roth

